

MUHASEBE VE FELSEFE ¹

Muhasebe deyince akla “hesap”, “hesap verme”; “alacak-borç”; “varlık – yükümlülük”; “aktif- pasif” kavramları gelmektedir. Bana göre en doğru tanım “hesap vermektir”. Kim kime hesap verir? Kişi önce kendisine, ailesine, işverenine, iş sahibine ve nihayet devlete ve topluma hesap verir. Yönetenlerin yönetilenlere hesap vermesi demokrasilerde mümkündür. Bir de ahirette, öbür dünyada, “hesap vermek” vardır ki, derin bir konudur. Ben teolojinin alanına girmeyeyim. Ancak kişinin kendi ahlak kuralları içinde kendi kendini yargıladığı “vicdan muhasebesinin” üzerinde durmak gerekir.

Felsefe sözcüğü Yunanca (filozof) philosophía’ dan gelmektedir. “Philo” sevgi anlamına “sophía” ise “bilgelik” anlamına gelmektedir. “Philosophos (filozof) da, “bilgeliği seven”, “bilgiyi arayan ve ona ulaşmak isteyen” kişidir. “Felsefe; bilgelik, bilgelik sevgisi, bilgiyi arayan ve peşine düşen olarak tanımlanmaktadır. Merak yoksa bilgi de yoktur. Felsefe, varlık, evren, insan ve bilgiyle ilgili düşüncelerin bütünüdür. Felsefe akıl yürütmektir, evreni tanımak ve anlamaktır. Bilmeye önce kendimizden başlamalıyız. Yunus Emre ne güzel söylemiş:

“İlim ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendin bilmezsen
Ya nice okumaktır” diye

Demek ki, bilmeye, tanımaya önce kendimizden başlamalıyız. Doğru ve ilkeli düşünmenin yolunu, aklın mantık süzgecinden geçirerek buluruz. Felsefe, akıl yoluyla sorun çözmek ve doğruyu bulmak, keşfetmek olduğuna göre, biz muhasebecilerin her biri yüzlerce sorunu anında çözüyoruz.

Neden muhasebe yaparız, defter tutarız? Hiç kuşkusuz “hesap vermek”, “unutmamak” ve “şüpheye düşmemek” için. Hafıza-i beşer nisyan ile maluldür. Muhasebe sadece kayıt tutmaktan ibaret değil elbette. Muhasebe finansal bilgileri sistematik şekilde sınıflandırmak, raporlamak ve kullanıcıya doğru bilgiyi sunmak işini de kapsar. O zaman hesabı tutanın “sıradan kişi” olmaması gerek. O halde muhasebeci; ahlaklı olacak, doğru ve dürüst olacak, güvenilir kişi olacak, bilgili olacak ve bilgi peşinde koşan kişi olacak. Dahası muhakeme ve analiz yapma yeteneğine sahip, sorun çözücü olacak. Özetle muhasebeci “matematik” bilecek.

Matematik hayatın kendisidir. Matematik yoksa adalet yoktur, vicdan yoktur. Matematik yoksa hesap verme yoktur. Hesap yoksa hakça bölüşmek yoktur. Sorumluluk alma ve sorumluluk duyma yoktur. Hesap yapmak geleceği planlamaktır. Doğruyu yanlıştan ayırmaktır. Matematik duygudan arındırılmıştır. Onda kayırma yoktur. 1+1 üç etmez. Onun için muhasebeci matematikten aldığı güç sayesinde, olaylar karşısında tarafsızdır, bağımsızdır, özgürdür. Gerçeğin sözcüsüdür.

Muhasebe ekonomik ve sosyal olay ve olgulardan beslenir. Onun için dinamiktir. Her gün değişir. Değişmek güzeldir. Hz. Mevlana’nın dediği gibi;

---

¹Yayımlanmamıştır.

“Her gün bir yerden göçmek ne iyi
Her gün bir yere konmak ne güzel
Bulanmadan, donmadan akmak, ne hoş!
Dünle beraber gitti cancağzım,
Ne kadar söz varsa düne ait
Şimdi yeni şeyler söylemek lazım”

Muhasebeciyi önemli kılan sürekli değişimdir. Muhasebe standart ve uygulamaları ile yorumları hep değişiyor, değişecek. Değişime uyum sağlayamayanlar adeta doğal seleksiyon kanunu gibi yok olup gidecektir. Vergi ve muhasebe uygulamalarındaki değişimden şikayet etmek; mükellef yönünden eleştirilebilir, ancak muhasebeciler tarafından eleştiriyi hak etmez. Yeter ki değişiklik hakka ve hukuka aykırı olmasın.

Teorisi olmayanın pratiği olmaz. Muhasebenin temel kavramları, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, UFRS, yerel muhasebe standartları muhasebe teorisini, muhasebe usul ve tekniklerine ilişkin düzenlemeler ise muhasebenin teknik yönünü, pratiğini oluşturur. Bir bilgi sistemi olan muhasebe; bilim midir, sanat mıdır, zanaat mıdır tartışılacaktır? Muhasebe ölçmek, tartmak, değerlendirmek ve karar vermek eylemlerini içerir. Karar vermek; sorumluluk ister, öngörü ister, sezgiyi gerektirir, bilgiyi gerektirir. *Muhasebe kayıtlarının tutulması hem bilime ve hem de tekniğe bağlı bir sanattır.*² Her şeye rağmen muhasebe koyduğu kurallarla varlığını sürdürür. Kural disiplinli olmayı gerektirir. Kurallar değişmez değildir. Muhasebeci kuralları sorgulayan, “neden ve niçin” sorularını soran kişidir. Yenisini koyuncaya kadar eski kuralı korumak, işimizi ve hayatımızı kolaylaştırır.

Muhasebeci sırdaştır, işletmenin ticari sırlarını ifşa etmeyi bir ahlak sorunu olarak görür, gerek müşterileri gerekse meslektaşlarıyla olan ilişkilerinde meslek etiğine uymakla yükümlüdür.

Kayıt tutma muhasebenin esasıdır. Muhasebenin yazılı tarihi muhtemelen yazı ile başlamıştır. Başlangıçta alacak- borç işlemlerinin kayıt altına alınmasındaki amacın, unutmadan kaynaklanan ihtilafları önlemek olduğu anlaşılmaktadır. Bakara Suresi 282. Ayette” ***Ey iman edenler! Belli bir süre için birbirinize borçlandığınız zaman bunu yazın. Aranızda bir yazıcı adaletle yazsın. Yazıcı, Allah'ın kendisine öğrettiği şekilde yazmaktan kaçınmasın, (her şeyi olduğu gibi dosdoğru) yazsın. Üzerinde hak olan (borçlu) da yazdırsın ve Rabbi olan Allah'tan korkup sakınsın da borçtan hiçbir şeyi eksik etmesin (hepsini tam yazdırsın).***” buyrulmaktadır. Buradaki “yazıcı” muhasebecidir. Ayette ayrıca tanıklığa rehine işaret edilmektedir. Orta Çağdan (15. Yüzyıl) itibaren ticaret ve sanayi alanındaki gelişmeler muhasebenin gelişmesinde ve bir disiplin haline gelmesinde önemli rol oynamıştır. Muhasebenin temel kavramları arasında yer alan açıklık ilkesi, tamlık ilkesi, tarafsızlık ve bağımsızlık ilkesi gibi ilkeler yüzyıllardır değişmemiştir.

Planlama yapmak geleceğe yön vermektir. İçinde öngörü vardır, hesap vardır, tasarruf vardır, verimlilik vardır. Strateji ve taktik vardır. Kaynakların optimum kullanımı, emek ve fayda yaratmak vardır. Kendimizin, işletmelerin ve devletin bütçesi geleceğin planlanmasıdır

² Dr. Veysi SEViĞ, Muhasebe Bilimi ve Muhasebeci

aynı zamanda. Kalkınma planları, yatırım planları ve bütçeleme muhasebecilerin işinin bir parçasıdır.

Muhasebenin içinde uzlaşma ve uzlaştırma da vardır. Uzlaşmak, barışmaktır. El sıkılmaktır. Muhasebeci gün gelir alıcı ile satıcıyı; gün gelir ortakları, gün gelir baba-oğulu barıştırır. Gün gelir Devletle mükellefi barıştırır. Bu yönüyle muhasebeci adildir, adaletlidir, emin kişidir, güvenilir kişidir, bilge kişidir; adalet dağıtııcıdır.

Muhasebeci bir öğretmendir. Bırakabileceği en iyi miras, yetiştirdiği başka muhasebecilerdir. Muhasebe az önce saydığım özelliklerin yanında teknik ve teorik bilgiyi de gerektirir. Bilgi okumakla, araştırmakla, dinlemekle ve tecrübeyle kazanılır. Muhasebeciyi değerli kılan engin bilgisidir. Bıçağın erdemi keskinliğinde, atın erdemi hızında, muhasebecinin erdemi ise, bilgisi ve yüksek ahlak sahibi olmasında yatar. Muhasebeci özgür olabildiğince erdemlidir.

Bilgiyi çoğaltmak, yaymak ve paylaşmak hepimizin mesleki sorumluluğudur. Sadece mesleki bilgi ile muhasebecilik yapılamaz. Muhasebeci iyi bir iletişim uzmanı gibi hareket etmek durumundadır. Denetim ve danışmanlık işi muhasebeden ayrı düşünülemez. Muhasebe yoksa denetim ve danışmanlık da yoktur benim gözümde.

Muhasebe vergiyi, vergi muhasebeyi besler. Verginin yani devletin olmadığı yerde gelişmiş bir muhasebe sisteminden söz edemeyiz. Bu nedenle “vergi muhasebesi” deyimini hem vergiyi hem muhasebeyi küçümsemektir. Bu deyimini tasvip etmiyorum. Değerleme ölçülerinin farklı olması muhasebenin değerini azaltmaz. Önemli olan muhasebenin tabi olduğu kural veya standarda uygun tutulmuş olmasıdır. Finansal tabloyu değerlendirenlerin yanlış bilgilenmesine meydan verilmemesi esastır. Bu sözlerimden uluslara arasında geçerli olan muhasebe ilke ve kurallarına gerek olmadığı anlamı çıkartılmamalıdır.

Muhasebe ilke ve kurallarının yerleşmediği bir toplumda, ekonomik gelişme sağlanamayacağı gibi adil bir gelir dağılımı ve sosyal adalet de sağlanamaz. Muhasebe uygulama düzeyinin düşük olduğu bir ülkede, vergi adaletinden söz edilemez. Bu nedenle, sık aralıklarla çıkarılan vergi af yasaları muhasebe mesleğinin önemini ve itibarını derinden yaraladığı gibi vergide adalet duygusunu da zedelemektedir. **Nevşehir**, 13.09.2018

Saygılarımla

Sakıp **ŞEKER**
Yeminli Mali Müşavir